

УДК 797.122:796.015.83(477)(438)

**ПОРІВНЯННЯ СИСТЕМ ВІДБОРУ СПОРТСМЕНІВ
ДО ЮНАЦЬКОЇ ЗБІРНОЇ В УКРАЇНІ ТА ПОЛЬЩІ
У ВЕСЛУВАННІ НА БАЙДАРКАХ ТА КАНОЕ**

Чичкан Оксана, Шутка Галина, Голод Роман
Львівський державний університет внутрішніх справ

Анотація. У статті авторами аналізуються системи відбору спортсменів до юнацької збірної в Україні та Польщі у веслуванні на байдарках та каное. Характерними особливостями системи відбору в Україні є комплектація юнацької збірної для виступу на міжнародних змаганнях, а метою відбору в Польщі є комплектація збірної команди для підготовки до виступу на міжнародних змаганнях.

Ключові слова: система відбору, спортивний відбір, веслування.

Annotain. The article examines the selection of athletes to junior team in Poland and Ukraine in rowing. Characteristic features of the system of selection in Ukraine is acquisition junior team to speak at international competitions, and the purpose of selection in Poland is the acquisition team to prepare for performances at international competitions.

Keywords: system selection, selection of sports, boating.

Постановка проблеми. Рівень результатів в сучасному спорті настільки високий, що для їхнього досягнення спортсмену необхідно володіти винятковими морфологічними даними, унікальним сполученням комплексу фізичних і психічних особливостей, які знаходяться на гранично високому рівні розвитку. Таке поєднання навіть при самій найкращій побудові багатолітньої підготовки і наявності усіх необхідних умов зустрічається дуже рідко. Тому однією із центральних в системі підготовки спортсменів високої кваліфікації є проблема спортивного відбору і орієнтація підготовки спортсменів [4].

Мета дослідження полягає у виявленні базових ідей та принципів системи відбору спортсменів в Україні та Польщі у веслуванні на байдарках та каное.

Результати дослідження. Спортивний відбір – процес пошуку найбільш обдарованих людей, які можуть досягнути високих результатів в конкретному виді спорту.

Основним завданням третього етапу відбору, який припадає на етап спеціалізованої базової підготовки, є виявлення здібностей спортсмена до досягнення високих спортивних результатів, перенесенню високих тренувальних і змагальних навантажень. Саме в цей час необхідно визначитися, в якому конкретному виді змагань буде спеціалізуватися спортсмен, виявити його сильні якості, за рахунок яких, в основному і плануються досягати високих спортивних результатів.

Суттєвою стороною відбору на даному етапі є оцінка техніки виконання різних спеціально-підготовчих вправ. Також, в значній мірі, ефективність відбору пов'язана з оцінкою у спортсменів основних показників, які характеризують рівень їхньої спеціальної підготовленості і спортивної майстерності. Рівень розвитку фізичних якостей (швидкісно-силових, різних видів витривалості, гнучкості, координаційних якостей), можливості системи енергозабезпечення, вдосконалення спортивної техніки, економічність роботи, здатність до перенесення навантажень і ефективному відновленню постійно повинні знаходитися в полі зору тренера, який працює з юними спортсменами.

Короткий опис систем відбору до юнацьких збірних України та Польщі знаходиться в табл. 1.

Таблиця 1.

Системи відбору до юнацьких збірних України та Польщі

Показники	Україна	Польща
Мета	Комплектація збірної країни до участі в міжнародних змаганнях	Виявлення рівня підготовки групи спортсменів, які будуть приймати участь у підготовці до міжнародних змаганнях
Консультації	Немає	Два рази на рік
Види змагань	Змагання на воді	Плавання, біг, силові вправи, змагання на воді
Рейтинг	Є	Є

Мета відбору в Україні полягає у комплектації збірної до участі в міжнародних змаганнях. Відбір відбувається під час всеукраїнських змагань, де спортсмени мають посісти відповідне місце. Так, на Чемпіонаті України необхідно посісти 1 – 6 місце в одиночці на дистанціях 200, 500 та 1000 м. З відібраних спортсменів в подальшому комплектуються екіпажі двійок та четвірок. Старший тренер збірної, на свій розсуд, може взяти перспективних спортсменів, які не посіли відповідні місця на змаганнях. Відбірні змагання проходять тільки на воді, оцінка розвитку фізичних якостей відбувається вже під час проведення навчально-тренувальних зборів

команди і лише з тими спортсменами, які є безпосередньо на зборі. Так само як і в Польщі, право участі в збірній мають лише члени Федерації Веслування України. Рейтинг є, але його ніхто не враховує.

Мета відбору в Польщі, на відміну від України, полягає у виявленні рівня підготовки групи спортсменів, які будуть приймати участь у підготовці до міжнародних змагань. Два рази на рік проводяться, так звані, консультації. В них беруть участь: юніори (17-18 р.) і юніори молодші (15-16 р.), члени збірної, збірних воєводств, а також і учні Шкіл Спортивної Майстерності (прототип училищ фізичної культури). Право старту мають лише члени Федерації Веслування Польщі. Молодші юніори можуть стартувати з старшими юніорами тільки при згоді старшого тренера збірної. Найкращі спортсмени зараховуються до збірної команди Польщі, з яких в подальшому формуються екіпажі двійок та четвірок, а також вирішується хто з них буде стартувати в одиночці.

Консультаційні змагання проходять 2 дні і включають:

1. Вода 2000 м та 1000 м з перервою між ними 10 хв.;
2. Плавання 200 м;
3. Біг 6000 м;
4. Штанга. Тяга за 1хв на кількість; жінки 40 кг, хлопці 45 кг.

В загальній сумі чинників які визначають рівень інтегральної підготовленості спортсменів найбільш суттєвими для демонстрації високого спортивного результату є рівень фізичної підготовленості. Саме фізична підготовленість є основою для вдосконалення інших сторін підготовленості [2].

Такий підхід до відбору спортсменів відповідає загальним положенням теорії і методики спортивного тренування, і відзначається як польськими [8, 9], так і українськими науковцями [3, 4, 7 та інші]. Адже, в сучасній системі спортивного тренування великого значення набув педагогічний контроль за рівнем фізичної підготовленості весляра. Систематичний педагогічний контроль, поряд з використанням інших видів комплексного контролю, сприяє раціональному плануванню спортивного тренування і своєчасної його корекції. З іншої сторони, відсутність такого контролю може призвести до того, що цілеспрямованість і ефективність застосування тої чи іншої тренувальної програми буде з'ясована лише в результаті спортивних виступів.

Низкою фахівців відмічено [4, 5, 6 та інші], що в таких випадках, як відбір спортсменів до збірної команди країни, основа управління тренувальним процесом має базуватися на інформації про найбільш значущі компоненти структури фізичної підготовленості для веслування на байдарках і каное. Для даного виду спорту це, перш за все, спеціальна витривалість, яка значно визначає рівень спортивного результату.

За даними літератури на даний час основним резервом зростання спортивних досягнень є перехід від емпіричної побудови тренувального процесу до управління ним на основі об'єктивних даних про структуру спеціальної підготовленості спортсменів, і про методи оцінки різних її сторін і наявність модельних характеристик, а також методики їх використання для корекції підготовки спортсменів. Управління спеціальною підготовленістю веслярів на основі етапних комплексних обстежень покращують її структуру, головним чином, за рахунок наближення відстаючих якостей до модельних характеристик. Спрямований розвиток відстаючих якостей створює передумови для подальшого зростання решти параметрів підготовленості і сприяє значному покращенню спортивного результату у порівнянні з побудовою тренувального процесу без врахування індивідуальних особливостей кожного весляра.

Особливе значення має порівняльний аналіз основних тренувальних навантажень і динаміка спортивних результатів у сукупності з показниками тестування. В останній час у вдосконаленні діагностики спортивної схильності і прогнозування перспективності спортсмена покладають на розробку модельних характеристик спортсмена, конкретного виду спорту з урахуванням вікових і морфофункціональних показників. Більш повний варіант модельних характеристик спортсменів включає найбільш інформативні показники: 1) рівень фізичної, технічної і тактичної підготовки; 2) морфофункціональні показники; 3) біофункціональні властивості; 4) індивідуальні особистісні якості; 5) вік (календарний і біологічний), спортивний стаж і інші ознаки, які є суттєвими для спортивної діагностики і прогнозування спортивних перспектив спортсменів [1].

Висновки.

1. В Польщі підходять комплексно до відбору спортсменів, враховуючи розвиток різних фізичних якостей, таких як загальна витривалість, спеціальна витривалість, силова витривалість. При чому змагання проводяться як на воді, так і на суходолі.

2. Основною відмінністю у відборах до збірних команд в Україні та Польщі є сам підхід. Якщо в Україні відбирається команда для участі у міжнародних змаганнях, то в Польщі – для підготовки до участі в міжнародних змаганнях.

Література.

1. Бубка С.Н. Критерии диагностики индивидуальных способностей в процессе физического воспитания и спортивной тренировки /С.Н. Бубка //Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту : зб. наук. пр. під ред. Єрмакова С.С. – Харків: ХХІІІ, 2001. -№4. – С.34 – 37.
2. Левин Р.Я. Контроль специальной выносливости как средство управления тренировкой в циклических видах спорта /Р.Я. Левин, А.М. Ноур // Наука в Олимпийском спорте.– 1996.– №1.– С.24-30.

3. Морфологические критерии отбора в гребле на байдарках и каное: (Метод. рекомендации). – Волгоград, 1990. – 23с.
4. Платонов В.Н. Система подготовки спортсменов в олимпийском спорте. Общая теория и ее практические приложения /В.Н.Платонов. – К.: Олимпийская литература, 2004. – 808 с.
5. Шинкарук О. Психофізіологічний відбір у системі комплексного відбору спортсменів, які спеціалізуються у веслуванні на байдарках і каное /О.Шинкарук //Теорія і методика фізичного виховання і спорту. – 2002. - №4. – С.16-18.
6. Шинкарук О. Урахування динаміки показників підготовленості при відборі дівчат у веслуванні на байдарках на етапі спеціалізованої базової підготовки /О.Шинкарук //Олімпійський спорт і спорт для всіх: IV Міжнар. наук. конгрес.- К., 2000.- С.596.
7. Шинкарук О.А. Критерії відбору перспективних спортсменів у веслуванні на байдарках на етапі спеціалізованої базової підготовки /О.А.Шинкарук (13.00.04) : Автореф. дис. ... канд. пед. наук. /УДУФВС. – К., 1993. – 24с.
8. Naglak Z. (1991) *Metodyka trenowania sportowca*, Wyd. AWF, Wroclaw.
9. Ulatowski T. (1981) *Teoria i metodyka sportu*, Wyd. Sport i Turystyka, Warszawa.